

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A társasági jogi jogviták,
kiemelten a társasági határozatok felülvizsgálata és a tag kizárás iránti per bemutatása a
bírószági joggyakorlat alapján**

Szerző:

dr. Bartus Éva Magdolna

Lezárva: 2022. április 28.

I. Bevezetés, témaválasztás indoklása

Egy gazdasági társaság életében, az alapítástól a megszűnéséig számos olyan probléma, vitás helyzet alakulhat ki, melynek megoldására, rendezése peres vagy nemperes eljárást kezdeményeznek az érintettek, illetve alternatív vitarendezési módokat vesznek igénybe.

A társasági jogi jogvitáknál a jóval szélesebb körben jelennek meg a joggyakorlatban a társasági jogi problémák, azok számtalan variációban és esetben a társasági jogtól független peres és nemperes eljárásban is előfordulhatnak. Házassági vagyoni jogi perekben egyre többször fordul elő, hogy a felek meghatározott arányú üzletrésztulajdonnal rendelkeznek, az üzletrészből való részesedés, annak megváltása kapcsán gyakran felmerül társasági jogi probléma. Öröklési ügyben, a tag halála esetén a tagként a társaságba be nem lépő örökösrel való elszámolás során, vagy a felszámolási eljárás során is számos esetben szükséges a jogi személyek jogát kell alkalmazni.

A szakdolgozatom témájaként a társasági jogviták meghatározását, és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (Ptk.) nevesített perek közül - terjedelmi okokból - a társasági határozatok felülvizsgálatának és a tag kizárása iránti perek joggyakorlatának részletesen bemutatását választottam, röviden kitérve a jogintézmények szabályozásnak történeti alakulására.

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvényben (Ctv.) nevesített peres és nemperes eljárások ismertetése meghaladná a szakdolgozat kereteit, ezért nem kerülnek kifejtésre, az egyes pertípusok elhatárolása körébe térek ki rájuk röviden.

A kiválasztott pertípusok kapcsán a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvénytől (a továbbiakban: Pp.) eltérő különös eljárási szabályok és a joggyakorlat ismertetésére szeretném a hangsúlyt tenni.

II. Perjogi alapfogalmak

1. Jogalanyiség, perképeség, perbeli legitimáció

A dolgozat témája szempontjából kiemelt jelentősége van a jogi személyek perképeségének, eljárásjogi jogalanyiségának, azaz, hogy a jogi személy a perben félként felperesi vagy alperesi oldalon részt vehet-e. A Pp. 33. § értelmében perbeli jogképeséggel az rendelkezik, a perben fél az lehet, akit a polgári jog szabályai szerint jogok illethetnek és kötelezettségek terhelhetnek. Ez a fajta perbeli jogképeség az embert, az államot és a jogi személyt illeti meg.

A természetes személy jogalanyiségán kívül jogszabály meghatározott szervezetek vagy vagyontömegek jogképeségét is elismer. A jogi személy jogképeségének kimondására a Ptk. Harmadik Könyvében került sor, mely alapján a jogi személy, a tagjai vagy alapítói jogalanyiságtól függetlenül, azoktól elkülönülten, jogokat szerezhethet és kötelezettséget vállalhat, jogképeségük kiterjed minden olyan jogra és kötelezettségre, amely jellegénél fogva nem csupán az emberhez fűződhet.¹ Jogszabály a jogi személyt többek között vagyoni, pénzügyi, eljárásjogi jogalanyisággal ruházza fel, ami a lehetővé teszi a tagok és alapítóktól való elkülönült, önálló megjelenését.²

A Ptk-ban nevesített jogi személyeken kívül - egyesület, gazdasági társaság, szövetkezet, egyesülés, alapítvány - törvény jogi személynek minősíthet további szervezeteket. A Ptk. a 3:3. § (2) bekezdése értelmében a jogi személy általános szabályait rendeli alkalmazni a Ptk-ban nem szereplő jogi személyekre is. Ilyen például a költségvetési szerv, ügyvédi iroda, végrehajtói iroda, közjegyzői iroda, társulások, egyéni cég, egyesülés, önkormányzatok.

Szükségesnek tartom megemlíteni, hogy a jogi személy szervezeti egysége is elismerhető jogi személyként, ha teljesül vele szemben az a feltétel, hogy a jogi személy alapítótól és a jogi személytől is elkülönült vagyonnal és szervezettel rendelkezik.³

¹ Ptk. 3:1. § (1)-(2) bek.

² Nochta Tibor: A társasági jogviszonyok sokszínűségéről- összefüggésekről és elhatárolásokról, In: Gazdaság és Jog 2020. 11-12., 25. o.

³ Ptk. 3:32. §

Az állam jogképessége a Ptk. 3:405. § (1) bekezdésén alapul, akit a polgári jogviszonyokban az állami vagyonért felelős miniszter képviseli, a hatályos szabályozás alapján a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 144. § 1. pontja szerint. Speciális rendelkezések alapján, például a magyar államot az öröklése folytán indult a hagyatékkal kapcsolatos polgári jogi jogviszonyokban, eljárásokban a 8/2018. (XII. 21.) NVTNM rendelet 1. §-a szerint a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. képviseli.

Lényeges továbbá, hogy a Ptk. olyan nem jogi személy szervezetekre is a jogi személyekre vonatkozó általános szabályokat rendeli alkalmazni, akiket jogszabály ruház fel jogalanyisággal.⁴ Ide sorolhatóak a társasházak, akik akkor rendelkeznek perbeli jogképességgel, ha a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 3. § (1) bekezdése szerint a tagokat megillető követelést érvényesítenek. Ugyanakkor megjegyzendő, hogy a társasházak 2023. július 01. napjától szintén jogi személyként kerülnek elismerésre.

Vannak olyan jogi személyek azonban, amelyekre a Ptk. nem terjed ki, működésükre a 2014. március 14. napján hatályos vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni azzal, hogy újak nem alapíthatók. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) 9. § (5) bekezdése alapján ide sorolandó az állami vállalat, tröszt, egyéb állami gazdálkodó szerv, egyes jogi személyek vállalata, leányvállalat, közös vállalat.

Nem minősül jogi személynek, így a perbeli jogképessége sincs az építőközösségnek, a polgári jogi társaságnak, a külföldi kereskedelmi cég magyarországi képviseletének.

A polgári perekben eljárási jogképességgel rendelkező gazdálkodó szervezeteket a Pp. 7. § (1) bekezdés 6. pontjában nevesíti, ami alapján pert indíthatnak és maguk is perelhetők. Gazdálkodó szervezet ez alapján a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi társulás, a szövetség, a lakásszövetség, az európai szövetség, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a külföldi székhelyű vállalat magyarországi fióktelepe, az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, az egyes jogi személyek vállalata, a

⁴ Ptk. 3:3. § (3) bek.

közös vállalat, a végrehajtói iroda, a közjegyzői iroda, az ügyvédi iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, az egyéni cég, továbbá az egyéni vállalkozó, emellett gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataiban az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, jogszabály alapján a költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó szabályokat alkalmazó egyéb jogi személy, a felsőoktatási intézmény, az egyesület, a köztestület, valamint az alapítvány;

A bíróságnak a teljes eljárás során feladata a felek perbeli jog- és cselekvőképességének hivatalbóli vizsgálata. A perbeli jogképesség teszi lehetővé, hogy az érintett személy a polgári perben fél lehessen, a perbeli legitimáció (legimitacio ad causam) pedig arra ad alapot, hogy a felperest az alperessel szemben jogosult legyen a keresettel érvényesített jog tekintetében pert indítani. A társasági jog több helyen is kifejezetten rendelkezik arról, hogy ki az adott per megindítására jogosult személy, pontos felsorolást ad (pl.: jogi személyek határozatának felülvizsgálata iránti per), de vannak olyan esetek is, amikor a jogszabály azt mondja ki, hogy perindításra az jogosult, aki jogi érdekét valószínűsíti (pl.: cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránti per). Amennyiben a keresetlevél benyújtására csak a jogszabályban meghatározott személyek jogosultak, azonban rajtuk kívül álló személy nyújtja be a keresetlevelet, abban az esetben a keresetlevélnek a Pp. 176. § (1) bekezdés g) pontja szerint visszautasításának van helye. Amikor azonban a perbeli legitimáció eldöntése - van-e jogi érdeke a félnek a kereset benyújtásához - anyagi jogi kérdés, abban az esetben a bíróságnak ítélettel kell határoznia (BH2001. 388.).

Meghatározó a gazdasági társaságok vonatkozásában, hogy a cégjegyzékbe történő konstitutív hatályú bejegyzéssel válnak jogképesé. A gazdasági társaság alapítása és a cégbejegyzés közötti időszakban a Ptk. 3:101. § alapján a gazdasági társaság előtársasági formában működhet, mely egy sajátos jogi helyzetet eredményez. Az előtársaság korlátozott jogaanyissággal rendelkezik, a jogképességének korlátait a Ptk. 3:101. § (2) bekezdésben rögzített szabályok adják. Ezen megszorításokat az előtársaság tekintetében a következő taxatív felsorolás adja:

- a tagok személyében kizárólag jogszabályon alapuló változás következhet be,
- a létesítő okirat módosítására - a nyilvántartó bíróság, valamint a hatósági engedély kiadására jogosult szerv felhívása teljesítésének kivételével - nem kerülhet sor,

- az előtársaság gazdasági társaságot nem alapíthat, és abban tagként nem vehet részt,
- nem kezdeményezhető tag kizárására irányuló per és nem határozható el átalakulás, egyesülés, szétválás, valamint jogutód nélküli megszűnés.

Az előtársaság perindítási jogosultságát a fentiek alapján a tagkizárási perindítási jogosultság kivételével nem érinti, egyebekben rá a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok vonatkoznak, ebből következően perképeséssel rendelkezik.

A gazdasági társaság jogerős bejegyzése a törvény erejénél fogva szünteti meg az előtársasági létszakot, az előtársaságként kötött jogügyletek a gazdasági társaság jogügyleteinek minősülnek.

A gazdasági társaság jogképessége a cégjegyzékből való törléssel szűnik meg. Felszámolási eljárás esetében a bíróság a gazdálkodó szervezetet végzéssel megszünteti meg, melyet a végzés jogerőre emelkedésének napjával kell a cégjegyzékből törölni. A társaság cégjegyzékből való törlése azzal a következménnyel jár, hogy a társaság elveszti perképesését, a perben peres fél nem lehet, és per sem indítható már ezt követően ellene.

2. Társasági jogi jogvita

A Ptk. 3:92. § (2) bekezdésében található annak meghatározását, hogy mit kell társasági jogi jogvitának tekinteni:

- a) a gazdasági társaság és a tagja vagy volt tagja közti, a társasági jogviszonyból eredő jogvita, ideértve a társasági szervek által hozott határozatok bírósági felülvizsgálatának kezdeményezését;
- b) a tagok társasági jogviszonyával kapcsolatos, egymással szemben keletkezett jogvitája; és
- c) a gazdasági társaság és a vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag közötti, a vezető tisztségviselői vagy a felügyelőbizottsági tagsági jogviszonyból eredő jogvita.

A fenti jogviták rendezésére a társaság bírósághoz fordulhat, de alternatív vitarendezési módok is rendelkezésre állnak, választott bírósági eljárás és közvetítői eljárás is igénybe vehető. A társasági jogvita választott bírósági eljárás igénybevételel történő rendezését a gazdasági társaság a létesítő

okiratban vagy a jogvitában érintettek megállapodása alapján kötheti ki a Ptk. 3:92. (1) bekezdése alapján. Azért szükséges a jogszabályi felhatalmazás a választottbíróság útján történő jogvita rendezésre, mivel a Ptk. 1:6. §-a értelmében a Ptk. által biztosított jogok érvényesítése bírói útra tartozik, ami alól csak törvény tehet kivételt. A választottbírósági kikötés csak azokra a jogvitákra terjedhet ki, amelyek a felek rendelkezése alatt állnak, amelyekről szabadon rendelkezhetnek.

Nem lehet érvényesen választottbírósági kikötést tenni a cégbejegyzési, változásbejegyzési, cégtörleszt elrendelő cégbírósági végzések felülvizsgálata iránt jogorvoslati kérelem esetén, mivel ezek a perek jogorvoslatnak tekinthetők, melyben a bíróság a cégbíróság eljárását vizsgálja felül.

A BDT2017. 3740. számú döntésben került kifejtésre, hogy a kisebbségvédelmi ügy egy sajátos törvényességi felügyeleti eljárás, melyre nézve az állam - a védett jogi tárgy közösségi, társadalmi jelentősége és a jogintézmény célja következtében - joghatóságát fenntartja, így az ilyen jogvitában a felek választottbírósági kikötést érvényesen nem alkalmazhatnak.

3. Egyes pertípusok

A Pp. értelmező rendelkezései között a 9. pontban került rögzítésre a társasági jogvita pertípusai.

A jogi személyek alapításával és törvényes működésével kapcsolatos pernek:

- a) a kérelemnek helyt adó cégbírósági bejegyző vagy változásbejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránti per,
- b) a cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránti per,
- c) a létesítő okirat módosítása érvénytelenségének, hatálytalanságának vagy létre nem jöttének megállapítása iránti per,
- d) a jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálata iránti per,
- e) a gazdasági társaság és a szövetkezet tagjainak kizárása iránti per,
- f) a gazdasági társaságban történő befolyásszerzéssel kapcsolatos per,
- g) a társaság tartozásaiért korlátozott felelősséggel tartozó tag vagy részvényes felelősségének korlátlanra minősítése iránti per,
- h) a cégnek nem minősülő szervezetek ellen a törvényességi felügyeletet, törvényességi ellenőrzést gyakorló szerv által indított per.⁵

⁵ Pp. 7. § 9. pont

III. Társasági határozatok felülvizsgálata iránti perek

1. A jogintézmény célja, szabályozási rendszere, a felülvizsgálattal támadható határozatok

A per tárgya a jogi személy bármely szerve által hozott formai vagy tartalmi okból jogszabálysértő vagy létesítő okiratba ütköző határozata.⁶ „A Ptk. részben a tagok, részben pedig a közrend és a törvényesség biztosítása érdekében igyekszik az ilyen határozatok ellen védelmet nyújtani.”⁷ A joggyakorlat részletesen kimunkálta azt, hogy mi tekinthető a jogi személy határozatának és amikor teljesül a felülvizsgálat feltétele.

A társaság legfőbb szervének ülésére küldött meghívó nem minősül a társaság olyan határozatának, ami felülvizsgálat tárgyát képezhetné (BDT.2008. 1786). Azonban ha a legfőbb szerv ülését nem szabályosan hívják össze, az az ülésen elfogadott határozat hatályon kívül helyezését eredményezheti. A társaság által kiadott egyéb nyilatkozat esetében sem indítható határozat felülvizsgálat iránt per. A társaság maga is dönthet úgy, hogy a határozatát visszavonja vagy hatályon kívül helyezi, amely esetben nem kérhető a határozat felülvizsgálata, mivel fogalmilag kizárt olyan döntés hatályon kívül helyezését kérni, ami már nem is létezik. (Kúria Gfv.VII.30.323/2015/8.)

A Ptk. Harmadik könyvében a jogi személyek általános szabályai között található a jogi személy határozatainak felülvizsgálatára vonatkozó anyagi jogi rendelkezések, amelyek rendszertani elhelyezkedéséből következően valamennyi jogi személy vonatkozásában lehetőség van az alkalmazására.

⁶ Ptk. 3:35. §

⁷ Barta Judit: A gazdasági társaság határozatainak felülvizsgálata és annak elhatárolási kérdései a Ptk., a Ctv. és a bírói gyakorlat alapján, https://antk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/Opuscula_Civilia_2018_Barta_Judit.pdf

2. A felek a perben

2.1. A felperes, a perindításra jogosultak

A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV törvény (a továbbiakban: Gt.) Ptk. hatályba lépése előtt külön szabályozta azt, hogy a gazdasági társaság tagja (részvényese) a társaság szervei által hozott bármely határozat, míg a vezető tisztségviselő, és a felügyelőbizottság bármely tagja csak a gazdasági társaság legfőbb szerve által hozott határozat bírósági felülvizsgálatát kezdeményezhette annak a Gt, vagy más jogszabály rendelkezéseibe, illetve a társasági szerződésbe ütközése esetén.

A Ptk. 3:35. §-a is egyértelműen meghatározza a perindítási jogosultakat, mely alapján a jogi személy által hozott határozat felülvizsgálata iránti pert a társaság tagja, tagság nélküli jogi személy esetén az alapítói jogok gyakorlója, a jogi személy vezető tisztségviselője és felügyelőbizottsági tagja kezdeményezheti. A jogosultak a társaság bármely szerve által hozott határozat felülvizsgálatát kezdeményezhetik, ami hozzájárul a felügyelőbizottság funkciójának teljeskörű érvényesüléséhez, ezáltal nem csak a társaság szervei, nem annak ügyvezetése feletti ellenőrzés is megvalósulhat.

A Ptké. 2015. december 23. napjától hatályos 10/A. § (1) bekezdése azt mondja ki, hogy a Ptk. 3:35. §-a alkalmazásában a jogi személy szervei által hozott határozat ellen a Ptk. hatálybalépését követően is csak az a tag vagy alapító kérheti a bíróságtól a határozat hatályon kívül helyezését, aki a határozathozatal során szavazati joggal rendelkezett vagy a határozathozatal tekintetében alapítói jogokat gyakorolhatott. Ez értelmezhető lehetne úgy is, hogy például a felügyelőbizottsági határozat felülvizsgálatát csak a felügyelőbizottsági tag kérhetné, mivel a felügyelőbizottság ülésén és döntéshozatalakor a társaság tagja nem rendelkezik szavazati joggal. A jogszabály ilyenfajta definiálása azonban nyilvánvalóan a Ptk. rendelkezéseivel állna szemben. A Pécsi Ítéltábla a BDT.2016.3554. számon közzétett döntésében is azon álláspontra helyezkedett, hogy a Ptké. 10/A. § (1) bekezdése normaszövegnek helyes értelmezése szerint annak a tagnak van keresetindítási joga, aki az adott időpontban rendes tagsággal rendelkezett. Nem szűkíthető le a keresetőségi jog a jogi személy szerve által hozott határozat megtámadása kapcsán a jogi személy szervének tagjaira, mivel elképzelhető olyan helyzet, hogy a jogi személy szervének tagja, de a jogi személynek nem tagja (pl.: felügyelőbizottsági tag). A jogi személy szervei által hozott határozatok megtámadása olyan

garanciális joga a jogi személy tagjainak, amelyet a Ptk. 3:35. §-a biztosít és amely jog érvényesen nem zárható ki.

A Ptké. 10/A. § második mondata értelmében a különleges jogállású, illetve a tagsági, alapítói jogokkal csak részben rendelkező személyek csak az érintettségük esetén és csak annyiban kérhetik a sérelmezett határozat hatályon kívül helyezését, amennyiben az rájuk nézve jogot vagy kötelezettséget állapít meg, ezeket kiterjeszti vagy korlátozza, illetve megszünteti. Ezt értelmezte a BDT 2017.3638. számú döntés is, melyben kifejtésre került, hogy a köztestület tiszteletbeli tagjának - eltérő alapszabályi rendelkezés hiányában - nincs keresetindítási joga a közgyűlés jogsértőnek tartott határozataival szemben.

A felügyelőbizottság mint testület nem jogosult a társasági határozatok bírósági felülvizsgálata iránti per megindítására, mivel nem rendelkezik jogalanyisággal (így perképeséssel sem), és perindítási jogot a törvény egyértelműen a felügyelőbizottsági tagnak biztosít.

Közös tulajdonú üzletrész esetén a tulajdonosok a társasági jogaikat közös képviselő útján gyakorolják⁸, ebből következően a perindításra is közös képviselőjük útján jogosultak (BDT.2017. 3769.).

A részvényesek keresetindítási jogának érvényesülésével is számos bírósági határozat foglalkozik. Többek között abban a kérdésben született iránymutatás a joggyakorlat számára, hogy részvényes tagsági jogait - s így a társasági határozat felülvizsgálata iránti perindítás jogosultságát is - csak akkor gyakorolhatja, ha a részvénykönyvbe bejegyzést nyert. Egységes a bírói joggyakorlat abban, hogy amíg a részvényes a részvények birtokával rendelkezik és a részvénykönyvben is tulajdonosként szerepel, a részvénytársaság közgyűlésén meghozott határozat hatályon kívül helyezése iránti per megindítására jogosult, s a keresetelési joga elenyészése megállapítására sincs jogi lehetőség (BH 2013. 309., BH 2013. 250., BH 2013. 129.)

Abban az esetben, ha a részvényes bejelenti a társaságnak a részvények megszerzését és a kéri adatainak a részvénykönyvbe történő bejegyzését, de a társaság igazgatósága a bejegyzést

⁸ Ptk. 3:165. § (1) bekezdés, 3:213. § (2) bekezdés

megtagadja, a megtagadásról szóló határozattal szemben a részvényes jogosult pert kezdeményezni. A Ptk. 3:246. § (5) bekezdése teszi egyértelművé, hogy a részvénykönyv vezetése során hozott határozatok társasági határozatnak minősülnek.

A részvényes perindítási joga független a részvény fajtájától, az a tagi, részvényesi jogviszonyhoz kapcsolódik, és jogszabály ezen jogosultság gyakorlását nem köti az egyéb részvényesi (szervezeti, vagyoni) jogok gyakorlásához előírt további feltételekhez.⁹

Ha a tag indítja a pert, akkor a peres eljárás alatt történő adásvétel miatti tulajdonosváltás megalapozza a jogutódlást. Nem kerülhet sor azonban jogutódlásra abban az esetben, ha a vezető tisztségviselő kezdeményezte a határozat felülvizsgálatát, mivel az új vezető tisztségviselő nem lesz a korábbi vezető tisztségviselő jogutódja. Ugyanígy a felügyelőbizottsági tag esetében sem állapítható meg a jogutódlás.

A keresetindítási jogot kizárja a Ptk. 3:36. § (2) bekezdése annak vonatkozásában, aki a határozathozatalhoz szavazatával hozzájárult, kivéve, ha azt a tévedés, megtévesztés, vagy jogellenes fenyegetés hatására tette.

Az ügyész a Gt. 45. § (1)-(2) bekezdése alapján korábban indíthatott a társasági perek felülvizsgálatára vonatkozó pert, azonban mivel a Ptk.3:35. § taxatívén felsorolja kereset benyújtására jogosult személyek körét, ezért a Pp. 59. § (2) bekezdése¹⁰ alapján jelenleg már rendelkezik perindítási joggal. Törvényességi felügyeleti eljárás kezdeményezésével viszont felléphet a társaság törvénytörő működése esetén.

A bírói jogalkalmazásban felmerülő érdekes jogesetet kívánok bemutatni a perbeli legitimáció vizsgálta körében. A Kúria a BH2021.80. számon közzétett döntésében azt fejtette ki, hogy a társasági határozat bírósági felülvizsgálata iránti per nem szüntethető meg a keresetösségi jog megszűnésére hivatkozással anélkül, hogy a bíróság megvizsgálná, hogy a tagsági jogviszony a törvény erejénél fogva

⁹ BDT. 2008. 1840.

¹⁰ Pp. 59. § (2) bek. Nem indíthat az ügyész pert olyan jog iránt, amelyet csak jogszabályban meghatározott személy vagy szervezet érvényesíthet.

(jelen esetben a Ptk. 3.98. §-ra tekintettel) valóban megszűnt-e. A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás szerint a felperes és korábbi házastársa együtt alapították az alperesi társaságot, amelyben a felperes 24%-os, házastársa 76%-os üzletrésszel rendelkezett, az alperes ügyvezetője a felperes korábbi házastársa volt. A taggyűlés módosította a társasági szerződést, ezzel feljogosította a taggyűlést arra, hogy pótbefizetési kötelezettséget írjon elő a tagok számára negyedévente egy alkalommal, alkalmanként maximum 20 millió forint összegben; egy következő határozattal elrendelésre került a taggyűlés által a pótbefizetést, illetve egy harmadik határozat elfogadta az egységes szerkezetbe foglalt társasági szerződést. A felperes nemmel szavazott mindhárom határozat tekintetében, illetve képviselői már a taggyűlésen jelezték, hogy a határozatokat jogszabálysértőnek tartják. A pótbefizetések elmaradás miatt a felperes üzletrészét elárverezték, ami a felperes volt házastársa tulajdonába került. A felperes így mint egyedüli tag határozatban állapította meg a felperes tagsági jogviszonyának a megszűnését, és elfogadta az egyszemélyes társaság alapító okiratát.

Az elsőfokú bíróság a pert végzéssel a Pp. 240. § (1) bekezdése a) pontja alapján, a Pp. 176. § (1) bekezdés e) pontjára figyelemmel megszüntette. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését - részben eltérő indokolással - helybenhagyta, döntése szerint a felperes tagsága megszűnt az alperesi társaságban, így a per megszüntetésének volt helye, figyelemmel a Ptké. 10/A. § (2) bekezdésére is. A Kúria azonban rámutatott arra, hogy a tagváltozás a tag és a társaság viszonyában a cégjegyzékbe történő bejegyzéstől függetlenül is hatályosulhat, illetve a tag tagsági viszonya megszűnésének cégjegyzéki bejegyzése sem eredményezi a felperes keresetösségi jogának minden további vizsgálat nélküli megszűnését. Szükséges annak vizsgálata, hogy a felperes tagsági jogviszonya jogszerűen szűnt-e meg, ami viszont csak a taggyűlési határozatok érdemi vizsgálatának eredményeképpen állapítható meg.

A Ptk. 3:98. § (2) bekezdése¹¹ szerinti jogkövetkezmény csak akkor áll be, ha a pótbefizetés elrendelése jogszerű volt, illetve jogszerűen elrendelt pótbefizetés elmulasztása esetén is csak akkor, ha a 3:98. §-ban foglaltak teljesülnek. Jogellenesen elrendelt pótbefizetés teljesítésének

¹¹ Ptk. 3.98. § (2) bekezdés szerint a harmincnapos határidő eredménytelen elteltével a vagyoni hozzájárulását nem teljesítő tag tagsági jogviszonya a határidő lejáratát követő nappal megszűnik. A tagsági jogviszony megszűnését az ügyvezetésnek a volt taggal közölnie kell. A vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztásával a gazdasági társaságnak okozott kárért a volt tag a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel.

elmulasztása nem eredményezheti a tagsági jogviszony ex lege megszűnését.¹² Ez olyan jogkérdés, amelynek vizsgálata a perben elengedhetetlen.

2.2. Az alperes, az alperes képviselése

A pert a gazdasági társasággal szemben kell megindítani, az alperesi pozícióban tehát a társaság van. A Ptk. 3:36. § (2) bekezdése egyértelmű szabályozást ad abban a kérdésben, hogy a gazdasági társaságot fő szabály szerint a vezető tisztségviselő, mint törvényes képviselő képviseli a per során. Ha a határozatot a vezető tisztségviselő támadja meg, és nincs másik olyan vezető tisztségviselő, aki a képviseletet elláthatná, a perben a társaságot a felügyelőbizottság által kijelölt felügyelőbizottsági tag képviseli. Ha a társaságnak nincs felügyelőbizottsága, vagy a felügyelőbizottság valamennyi tagja felperesként perben áll, a bíróság a társaság perbeli képviseletére ügygondnokot rendel ki.

3. Az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság

A per elbírálására a Pp. 23. § (1) bekezdésének e) pontja alapján a törvényszék rendelkezik hatáskörrel. Az eljáró törvényszék illetékességét Pp. általános illetékességi szabályai szerint az alperes társaság székhelye határozza meg. Emellett a Ptk. 3:92. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a társasági jogi jogvitára a létesítő okiratban vagy a jogvitában érintett személyek megállapodásában választottbírósi eljárás köthető ki.

4. A perindítási határidő

A határozat hatályon kívül helyezése iránti kereset előterjesztésének határidejét kettős határidő közé szorítja a Ptk. 3:36. § (1) bekezdése: attól az időponttól számított harminc napon belül lehet keresetet indítani a jogi személy ellen, amikor a jogosult a határozatról tudomást szerzett vagy a határozatról tudomást szerezhetett volna. A határozat meghozatalától számított egyéves, jogvesztő határidő elteltével per nem indítható.

¹² BH2021.80. [26]

Abban a kérdésben, hogy mit jelent a „tudomást szerezhette volna” fordulat, ad iránymutatást a BH2018.121. számon megjelent döntés. Az ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint a legfőbb szerv határozatát a felperes e-mailben nem vitatottan megkapta, csak azt, hogy megnyitotta volna azt az adott napon. Ehhez kapcsolódóan mondta ki a Kúria, hogy ha a felperes rendelkezésére állt az információ, tehát megnyithatta, elolvashatta volna az e-mailt, de nem tette meg, ezt nem hozhatja fel a perben. A tudomásszerzés lehetősége számára megnyílt, és ezért a szubjektív perindítási határidő is megkezdődött.

A perindításra biztosított harminc napos, illetve egyéves határidő egyaránt anyagi jogi igényérvényesítési határidő, így a keresetlevélnek nem a postára adás időpontja a mérvadó, hanem annak a határidő utolsó napjáig meg is kell érkeznie az eljárással és illetékességgel rendelkező bírósághoz.¹³

A harminc napos szubjektív határidő elévülési jellegű, ezért az csak az alperes elévülési kifogása esetén vehető figyelembe, és a perben ítélettel szükséges dönteni. A határozat meghozatalától számított egyéves, jogvesztő határidő elteltével per nem már kezdeményezhető. A jogvesztő határidő elmulasztása a keresetlevél visszautasításának jogkövetkezményével jár a Pp 176. § (1) bekezdés i) pontja alapján, amit a bíróságnak hivatalból kell észlelnie.

A Fővárosi Ítéltábla több döntésében is kifejtette, hogy a taggyűlésen hozott határozatról annak kihirdetésével, a taggyűlésen részt vevő tag tudomást szerez és a kereset megindításának határidejét esetében ettől az időponttól kell számítani. Ilyenkor nem a határozat írásbeli közléséhez, hanem a szóbeli közléshez fűződik joghatás. (Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.732/2013/4., 10.Gf.40.099/2015/4.)

A Kúria a Pfv.VII.21.321/2020/4. számú döntésében foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a Ptk. 36. § (1) bekezdés diszpozitív vagy kógens rendelkezéseket tartalmaz-e. A per tényállása szerint az alperes közgyűlési határozattal elutasította a felperesnek az ellene indult fegyelmi eljárásban hozott elsőfokú határozattal szembeni fellebbezését és a fegyelmi ügyben első fokon eljáró szerv határozatát hatályában fenntartotta, a következő határozattal pedig a felperes kizárásáról döntött. A felperes a közgyűlésen jelen volt, a perrel érintett határozatokat megismerte. A felperes keresetét elutasította

¹³ Kúria Pfv.VII.21.321/2020/4.

az elsőfokú bíróság, melyet a másodfokú bíróság hatályában fenntartott, arra hivatkozással, hogy a felperes a keresetét a tudomás szerzéstől számított 30 napos határidőn túl nyújtotta be.

A felperes arra hivatkozott, hogy az alperes fegyelmi szabályzatának 28. § (1) bekezdése külön szabályozta a jogerős fegyelmi határozat bíróság előtti megtámadását, azt a tudomásra jutástól számított harminc napon belül teszi lehetővé. Az alapszabály további rendelkezése értelmében a kizárás jogerős fegyelmi határozattal, a fegyelmi szabályzatban meghatározott eljárás lefolytatását követően rendelhető el; a közgyűlés határozata ellen pedig a kézbesítéstől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül nyújtható be kereset a bírósághoz. A felperes álláspontja az volt, hogy a kereset benyújtására szabott harmincnapos határidőt nem a tudomásszerzéstől, hanem a közgyűlési határozat kézbesítésétől kellett számítani.

A Kúria a döntésének indoklásában kifejtette, hogy a Ptk. 3:4. § (1)-(3) bekezdéseiből kitűnően a törvény a jogi személy tagjainak (alapítóinak) egymás közti és magához a jogi személyhez fűződő viszonyuk, továbbá a jogi személy szervezetének és működésének szabályozásában ismeri el a jogi személyt létesítő tagok (alapítók) szabadságát abban, hogy a létesítő okirat tartalmának meghatározásával a Ptk. jogi személyekre vonatkozó szabályaitól eltérjenek, feltéve, hogy az eltérés nem ütközik a törvény tiltó rendelkezésébe, és nem jár a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbsége jogainak nyilvánvaló sérelmével, sem pedig a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet akadályozásával. A Ptk. a jogi személyek határozatainak bírósági felülvizsgálata a jogi személyek törvényes működését hivatott biztosítani, amire tekintettel a perindítási határidő kógens szabály, annak rendelkezésektől a jogi személy tagjai a létesítő okiratban nem térhetnek el.

Ezen fenti álláspont képviseli továbbá a BDT.2021. 4312. számú döntés is, mely szerint közgyűlési határozat bíróság előtti megtámadásának szabályaitól nem lehet eltérni, a keresetindítási határidőt nem határozhatják meg a tagok a Ptk. rendelkezéseitől eltérően, arra a jogi személy magánautonómiája nem terjed ki.

A felperesnek a 30 napos keresetindítási határidőn belül elő kell adnia a keresetlevelében, hogy miért tartja az alperesi határozatot jogsértőnek, keresetindításra nyitva álló határidő jogvesztő jellegéből

adódóan az ezt követően megjelölt újabb indokok nem vehetők figyelembe. A bíróságnak tehát a keresetben megjelölt jogsértés alapján kell döntést hoznia alapján az eset összes körülményét figyelembe véve. Ez a jogi álláspont jelenik meg többek között a PJD 2017. 18. I. számon közzétett döntésben is.

5. A perindítás halasztó hatályának kizártsága

A Ptk. 3:36 § (4) bekezdése alapján a per megindításának a határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs, azonban bíróság indokolt esetben a felperes kérelmére a határozat végrehajtását felfüggesztheti. A jogintézmény célja a határozat esetleges visszafordíthatatlan hatásainak megelőzése.

A felfüggesztést elrendelő végzés ellen nincs helye fellebbezésnek¹⁴. De van-e fellebbezési jog abban az esetben, ha a felfüggesztés iránti kérelem elutasításra kerül? Ezt vizsgálta a Kúria a BH2021. 342. számon közzétett döntésében. A perben a felperes az alperes ügyvezetője által kiadott határozat végrehajtásának felfüggesztését kérte. Az elsőfokú bíróság a határozat végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelmet elutasította, és azt a tájékoztatást adta a feleknek, hogy a végzés ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezésnek van helye. A döntés ellen a felperes fellebbezéssel élt, amelyet az ítéletábra visszautasított hivatkozva a Pp. 365. § (2) bekezdése a) és b) pontjaira, mely szerint a végzés ellen csak akkor van helye fellebbezésnek, ha azt a Pp. kifejezetten megengedi. A Ptk. 3:36. § (4) bekezdésében nincs a jogorvoslati jogra nézve szabály, ha a bíróság a határozat végrehajtásának felfüggesztését a bíróság elutasítaná. A Ptk. speciális rendelkezésének hiányában a Pp. szabályait kell alkalmazni, ami szintén nem biztosít fellebbezési jogot.

A Kúria ítéletében azonban arra az álláspontra helyezkedett, hogy a társasági határozat végrehajtásának felfüggesztésének elutasítása elleni jogorvoslati jog kérdését a Ptk. rendelkezései alapján kell megítélni, a jogorvoslati jog tekintetében nem alkalmazható a Pp. 365. § (2) bekezdés b) pontja, mivel az csak a Pp-ben szabályozott végzések esetén irányadó. A Kúria kifejtette, hogy a Ptk. 3:36. § (4) bekezdése csak a határozat végrehajtásának felfüggesztését elrendelő végzéssel szemben

¹⁴ Ptk. 3:36. § (4) bek. harmadik mondat

nem biztosít fellebbezési jogot, de helyes nyelvtani következtetés alapján az elutasító végzés ellen van jogorvoslatra lehetőség. Ha jogalkotó szándéka az elutasító végzés elleni fellebbezés kizártságára is kiterjedt volna, akkor ez megjelent volna kifejezetten a törvény szövegében.

A társasági határozat hatályának felfüggesztése iránti kérelemnek abból a szempontból van jelentősége, mivel halasztó hatály hiányában a társasági határozat alapján a cégbíróságnak benyújtott változásbejegyzési kérelem tekintetében döntést kell hoznia (pl. új vezető tisztségviselő, tag bejegyzése, székhelyváltozás stb.), továbbá a határozatban foglalt jogosultságok, kötelezettségek fennállnak, érvényesülnek mindaddig, amíg a határozat végrehajtását a peres bíróság fel nem függeszti, vagy a határozatot jogerős ítélet hatályon kívül nem helyezi. (BH2014. 84., BDT 2016. 3532.) A cégbíróság előtti változásbejegyzési eljárás felfüggesztésére csak az alapot, ha a perbíróság a határozat végrehajtásának felfüggesztéséről rendelkezett. Ha a taggyűlés a régi ügyvezető visszahívásáról, új ügyvezető kinevezéséről dönt, a határozatot érvényesnek kell tekinteni, ami lényegesen befolyásolhatja az adott társaság működését, mivel a bíróság felfüggesztéséről, vagy hatályon kívül helyezéséről hozott döntéséig az új ügyvezető jogosult a feladatkörébe tartozó döntések meghozatalára.

6. A perben hozott határozatok

Ha a határozat jogszabályt sért vagy a létesítő okiratba ütközik, a bíróság a határozatot hatályon kívül helyezi és szükség esetén új határozat meghozatalát rendeli el. A határozat hatályon kívül helyezését kimondó bírósági ítélet hatálya a határozat felülvizsgálatának kezdeményezésére jogosult, de perben nem álló más személyekre is kiterjed. Az ítéletben foglaltakat a társaság és annak valamennyi - perben nem álló - tagja, tisztségviselője, munkavállalója is köteles tiszteletben tartani.

A bíróságnak nincsen megváltoztató jogköre a perben, egyedül a határozat megsemmisítéséről dönthet a társaság törvényes működésének biztosítása érdekében. Nincs annak sem akadálya, hogy a bíróság olyan társasági határozatot helyezzen hatályon kívül, amely alapján a cégbíróság a változást már bejegyezte a cégjegyzékbe (BDT 2010. 2372.II.). A társaság mindaddig a keresettel támadott határozat alapján működik, amíg annak végrehajtását a bíróság fel nem függesztette, vagy amíg a határozatot ítéletével hatályon kívül nem helyezte (BH 2014. 84).

A bíróság az általa megállapított, a jogi személy működését nem veszélyeztető, csekély jogsértés esetén mellőzi a határozat hatályon kívül helyezését és a jogsértés megtörténtét állapítja meg szankcióként.

Amennyiben a bizonyítási eljárás lefolytatását követően a feltárt tényállás és bizonyítékok mérlegelése alapján azt állapítja meg a bíróság, hogy a kereset alaptalan - a támadott határozat jogszabályba vagy létesítő okiratba nem ütközik -, akkor a keresetet elutasítja.

7. Jogsértő határozatok a bírói gyakorlat alapján

A társasági határozatok bírósági felülvizsgálata iránt kezdeményezett perekben a társaság által hozott határozatot annak tartalma miatt vagy alaki- illetve formai érvénytelenségére hivatkozva támadják meg.

A határozat tartalmának jogszabályba vagy a társaság létesítő okiratába ütközésére való hivatkozás nagyon sokféle lehet, annak pontos lehatárolása nem is lehetséges, annyira egyedi. A leggyakrabban azonban formai okokra, ezen belül is a legfőbb szerv összehívásának a szabályszerűtlenségére alapítják a keresetüket a felperesek. A jogi személy jogszerű működésének garanciális szabályok szerinti érvényesülését mindenkor biztosítani kell. Nem tekinthető csekély jogsértésnek az, ha a taggyűlési meghívó kiküldése és a legfőbb szerv ülése közötti időköz lerövidülne, és a tagok (részvényesek) egyhangú szavazattal nem járulnak hozzá az ülés megtartásához. A meghatározott időköz a tagok felkészülését biztosítja, ezért különösen fontos annak megtartása (BDT2018. 3953.).

A bíróságok egységesen ítélik meg azt, hogy a bíróság nem vizsgálhatja felül a jogi személy döntésének célszerűségét, gazdaságosságát, nem mérlegelheti a döntéshozatalban összeütköző érdekeket. Ez jelenik meg többek között a BDT2019. 4044. II. döntésben is.

A PJD2017. 12. döntés szerint bíróság az alperes szervezeti és működési autonómiájába nem avatkozhat be, nem vizsgálhatja, hogy a keresettel támadott határozat az alperes politikai céljainak, érdekeinek, programjának megfelelt-e, mint ahogy a jogi személy legfőbb szerve által elfogadott

zárómérleg adatai, számszaki helyessége alapján sem kérhető a határozat felülvizsgálata. (BDT2019. 4093.) Ugyancsak kizárt a határozatának felülvizsgálata a határozat alapjául szolgáló jelentések Számviteli törvény szerinti megalapozottsága is (BDT.2014. 3139). Az ügyvezető által megfogalmazott nyilatkozat tartalma vagy az ügyvezető által a társaságon kívüli személlyel kötött szerződés alapján hozott határozat sem képezheti felülvizsgálat tárgyát (BDT.2014. 47.).

A BDT2017. 3636. számon közzétett döntésében a bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy amennyiben a társaság valamely szerve a tag iratbetekintési kérelme tekintetében megtagadó testületi határozatot hozott, annak kikényszerítésére a tag nem törvényességi felügyeleti eljárást, hanem a társasági határozat felülvizsgálatára irányuló peres eljárás jogosult kezdeményezni.

Nem lehet annak a részvényesnek a keresetindítási jogát korlátozni, akinek a részvénykönyvbe történő bejegyzésének elmaradása kizárólag a társaság felróható magatartásának a következménye (BDT2011. 2414. II.).

A tagnak alapvető joga van a legfőbb szerve által tartott ülésen részt venni és az azon hozott döntések kapcsán szavazni, véleményt nyilvánítani. A tagja meghívásának elmaradása esetén a taggyűlésen hozott határozatok jogszabálysértőnek minősülnek. A BDT.2020. 4205. számon közzétett döntés tényállása szerint a kft. ügyvezetője összehívta a taggyűlést, a taggyűlési meghívót a III. rendű felperes részére annak korábbi lakcímére küldte ki postán, ahonnan az „nem kereste” jellel érkezett vissza, így a III. rendű felperes nem vett részt a taggyűlésen, ahol több határozat is született. A felperesek azzal az indokkal támadták a taggyűlési határozatot, hogy arra a III. rendű felperes nem kapott meghívót, azon nem vehetett részt, a tagsági jogait nem gyakorolhatta, és ezért, a szabályszerű meghívás elmaradása miatt a határozat jogszabályba ütközik. (Ezen kívül egyéb jogsértések miatt is támadták egyébként a határozatokat.) Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, valóban nem történt meg a III. rendű felperes szabályszerű meghívása, hiszen rossz címre küldték ki számára a meghívót, de álláspontja szerint ez a jogszabálysértés nem volt jelentős, és nem veszélyezteti az alperes jogszerű működését. Figyelemmel volt arra is, hogy a III. rendű felperes a testvérel közösen összesen 1 szavazattal rendelkezik a társaságban, ezért részvétele és a taggyűlésen tett esetleges nyilatkozata, szavazata a döntést nem befolyásolta volna. A másodfokú bíróság nem értett egyet ezzel az állásponttal, kimondta, hogy a tag alapvető joga, hogy személyesen

részt vegyen a társaság legfőbb szerve döntésének meghozatalában, és nem csekély jelentőségű jogszabálysértés az, hogy a társaság egy tagját a taggyűlésen nem hívják meg. Azt is kimondta az ítélőtábla, amennyiben ez így lenne, akkor lehetőség lenne arra, hogy a társaság azokat a tagjait, akiknek a szavazata az érdemi döntés befolyásolására önmagában nem alkalmas, meg sem hívja a taggyűlésre, és így zárja ki a döntés meghozatalából.

A szabálytalanul megtartott részvényesi közgyűlésen hozott határozatok hatályon kívül helyezéséről szól a PJD2019. 30. számon közzétett döntés, melynek tényállása szerint egy részvénytársaság egyidőben látszólag két közgyűlést tartott, és a „második” közgyűlésen hozott határozatokat támadták a perben. A felperes szerint a második közgyűlést megismételt közgyűlésnek kell tekinteni, mert már előtte tartottak egy közgyűlést, ami határozatképtelen volt, az ismételt közgyűlésre vonatkozó szabályokat viszont már nem tartották be, ezért az azon hozott határozatok jogszabályba ütköznek. A valós helyzet az volt, hogy ellentét volt a részvénytársaság tagjai között: a részvénytársaság többségi tulajdonosa, ill. annak képviselője elkésett a közgyűlésről, ezért a kisebbség összefogva, látszatközgyűlést tartott, majd, amikor odaért a többségi tulajdonos, akkor megtartottak egy másik közgyűlést, ezen szintén részt vettek az első közgyűlés résztvevői, de nem szóltak arról, hogy ők már tartottak egy közgyűlést. Készült ugyan két jegyzőkönyv, de az elsőhöz nem készült jelenléti ív, az nem egyezett a jegyzőkönyvvel, a jegyzőkönyv szerint megválasztott levezető elnök nem írta alá. A bíróság arra álláspontra jutott, hogy a tagok első összefogása nem minősül közgyűlésnek, mert ezt az arról készült jegyzőkönyv és a jelenléti ív nem támasztotta alá, ezért a „második” nem minősült megismételt közgyűlésnek, és nem jogszabálysértőek az ott hozott határozatok.

8. A társasági határozat felülvizsgálata iránti per viszonya más polgári peres és nemperes eljáráshoz

8.1. A társasági határozat felülvizsgálata iránti per és a tagkizárási per kapcsolata

A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény (a továbbiakban: 1988. évi Gt.) rendelkezései alapján a tagkizárásról a társaság hozott társasági határozatot, amely ellen jogorvoslatra a határozat hatályon kívül helyezése iránti per szolgált. Az 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: 1997. évi

Gt.) módosította ezt a szabályozást, amelyet aztán a 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) is átvett, és úgy rendelkezett, hogy társaság csak a tag kizárása iránti per indításáról hozhat határozatot, a tagkizárásról a bíróság dönt. A Gt. 47. § (4) bekezdése rendelkezései szerint a tag kizárás tárgyában hozott, a perindítást elhatározó társasági határozat felülvizsgálata iránt külön per nem indítható, az alperes abban a perben kifogásolhatja azt, hogy az annak alapjául szolgáló határozat meghozatalára jogsértően kerül sor.

A hatályos szabályozás is fenntartotta a két per indítása közötti kizártságot, amely rendelkezés a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló a 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 71/A §-ban kerül lefektetésre.

8.2. A határozat felülvizsgálata iránti per és a törvényességi felügyeleti eljárás viszonya

A törvényességi felügyeleti eljárás olyan nemperes eljárás, melynek célja a cégbíróság meghatározott intézkedése által a cég törvényes működésének kikényszerítése.¹⁵ A törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatásának korlátja, ha más bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárás indítható az ügyben. Egységes a joggyakorlat abban, hogy peres eljárás a törvényességi felügyeleti eljárással szemben elsőbbséget élvez, tekintettel arra, hogy peres eljárás során teljes körű bizonyításra van lehetőség a tényállás feltárására során, ellenben a törvényességi felügyeleti eljárásban csak okirati bizonyításnak és meghallgatásnak van helye.

Aki a társasági határozat felülvizsgálata iránti perindításra a Ptk. 3:35. § szerint jogosult, az nem kezdeményezhet ugyanazon körülmények között törvényességi felügyeleti eljárást. Törvényességi felügyeleti eljárás kérelemre történő kezdeményezésére a Ctv. 77- § (1) bekezdésében meghatározott személyek jogosultak.

Ha a jogi személy azzal követ el jogsértést, hogy egy szükséges határozatot nem hoz meg, pedig az jogszabály, a létező okirata, vagy a szervezeti és működési szabályzata alapján kötelező lenne, akkor a határozat bírósági felülvizsgálatára - határozat hiányában - nincs lehetőség. Ebben az esetben a

¹⁵ Ctv. 72.§ (1)-(2)

cégbíróságnál kezdeményezhető törvényességi felülvizsgálati eljárás, mivel a jogi személy határozatának felülvizsgálatára kizárólag a jogi személy által hozott konkrét határozatra hivatkozással kerülhet sor.

8.3. A társasági határozat felülvizsgálata iránti per, a változásbejegyzést elrendelő végzés hatályon kívül helyezése és a létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti per kapcsolata

Általánosságban megállapítható, hogy mindegyik pertípusnak megvan a saját szerepe a társaság törvényes működésének biztosítása terén. Egy társasági határozat jogszabályba ütközésére hivatkozva kezdeményezhető annak hatályon kívül helyezése iránt per a Ptk. 3:35. § alapján, de ha ezen jogsértő határozat alapján a cégbíróság a cégadatban bekövetkezett változás bejegyzését végzéssel elrendeli, ez megalapozhatja a Ctv. 65. § (1) bekezdése szerinti változásbejegyzést elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti per megindítását is. Ha a jogsértő határozatban meghozott társasági szerződésmódosítás a cégjegyzéki adattal nem függ össze, az alapul szolgálhat a létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti per (Ctv. 70. § (1) bek.) megindításának. Könnyen elképzelhető, hogy párhuzamosan kerül sor az eljárások kezdeményezésére, ezért ilyenkor a bíróságnak azt kell vizsgálni, hogy van-e helye az eljárás felfüggesztésének, a per eldöntése szempontjából előkérdésnek minősül-e a másik perben hozott határozat. A társasági jog és a cégjog eltérő feltételek szab ezen keresetek előterjesztésével szemben, de bizonyos esetekben lehetnek átfedések a perek között. A perek egymástól való elhatárolását biztosítja, hogy 2018. január 01. napjától hatályos Ctv. 71. § (1a) bekezdése alapján a bejegyzést (változásbejegyzést) elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti, illetve a 69-70. §-ban meghatározott perekben a kereset más keresettel nem kapcsolható össze.

A különböző eljárásokban más-más személyek jogosultak a perindításra, mint ahogy a perindításra nyitva álló határidő tekintetében is differenciált a szabályozás. A Ptk. 3:35. § szerinti eljárást a társaság tagja, vezető tisztségviselője, a felügyelőbizottsági tagja kezdeményezheti, a Ctv. 65. § (1) bekezdése szerinti eljárást az ügyész és akire nézve a végzés rendelkezést tartalmaz - a rendelkezés őt érintő részére vonatkozóan -, illetve a Ctv. 70. § (1) bekezdése szerinti eljárást az ügyész és akinek a jogi érdeke fennáll.

A per megindításának alapjául szolgáló jogszabálysértésre való hivatkozás is eltérő az egyes pertípusok esetében, illetve annak köre is, hogy milyen vizsgálati keretek között milyen döntést hozhat a bíróság.

A bejegyző (változásbejegyző) végzés hatályon kívül helyezése iránt indult perben a Ctv. 65. § (1) bekezdése alapján csak olyan jogszabálysértésre lehet hivatkozni, amit a cégbíróság eljárásában észlelhetett, illetve észlelnie kellett volna. A perindításra a végzés Cégek Közlönyben való közzétételétől számított harminc napon jogvesztő áll rendelkezésre. Ebben az eljárásban kizárólag okirati bizonyítás megengedett, ezért eredményesen csak olyan jogszabálysértésre lehet hivatkozni, amelyet a cégeljárásban lefolytatható okirati bizonyítás során figyelembe kellett volna venni.

A Ctv. 70. § (1) bekezdése rögzíti a cég bejegyzését követően a létesítő okirat cégjegyzékadattal össze nem függő módosítása érvénytelenségének megállapítását iránti keresetindítás szabályait, amelyre a Polgári Törvénykönyvben foglalt rendelkezések alapján a 69. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően van jogi lehetőség. A per a bejegyzést elrendelő végzés Cégek Közlönyben történő közzétételétől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül indítható meg.

A Legfelsőbb Bíróság a EBH2011. 2328. számon közzétett eseti döntésében a társasági határozat felülvizsgálata és a létesítő okirat módosítás érvénytelenségének megállapítása iránti perek indításának lehetőségét vizsgálta. A társaság létesítő okiratok módosítására leggyakrabban a társaság által a legfőbb szerv ülésén hozott társasági határozattal kerül sor. A legfőbb szerv által hozott határozat meghozatalának alaki vagy anyagi jogi tartalmú jogszabálysértése elleni jogorvoslatot elsődlegesen a határozat felülvizsgálata iránti per kezdeményezése biztosítja jelenleg a Ptk. 3:35 - 3:37. § szabályai alapján.

A bíróság kifejtette, hogy míg a Ctv. 74. § (3) bekezdése egyértelműen kizárja a törvényességi felügyeleti eljárás megindításának lehetőségét, ha az arra vonatkozó igény a Ctv. 65-70. §-ban meghatározott vagy más polgári perben, illetve közigazgatási eljárásban érvényesíthető, de a Gt. (jelentleg Ptk.) és a Ctv. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szerint kizárt lenne a létesítő okirat módosítás érvénytelenségének és társasági határozat felülvizsgálata iránti per indítása vonatkozásában a többoldalú jogorvoslati rendszer igénybevételének lehetőségét. A legfelsőbb

Bíróság kimondta, hogy a fél, aki a társasági határozat felülvizsgálatát jogosult kérni, nincs elzárva attól a jogi lehetőségtől sem, hogy - ha annak feltételei egyébként fennállnak - a létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítását kérhesse.

A Fővárosi Ítéltábla a EBD2013. G.2. számon közzétett döntése a társasági határozat felülvizsgálata és a létesítő okirat módosítása érvénytelensége megállapítása iránti perek elhatárolásával foglalkozott. A bíróság kifejtette, hogy az érvénytelenségi okok megnyilvánulhatnak a szerződési akaratban (például tévedés, megtévesztés, cselekvőképesség hiánya), alaki hibákban (jogszabály által megkövetelt írásbeli forma figyelmen kívül hagyása), a szerződés tartalmi hibáiban (lehetetlen célra irányuló vagy jogszabályba ütköző feltételeket tartalmazó szerződések). Az érvénytelen szerződés alkalmatlan a szerződő felek által célzott joghatás kiváltására, a létesítő okirat módosítása érvénytelensége megállapítására. „A Ctv. 70. §-a alapján indított per esetében tehát a módosító rendelkezéseknek kell érvénytelennek lenniük (tartalmi érvénytelenség) és nem az adhatja a jogalapot, hogy a határozat meghozatalát megelőzően vagy a határozat meghozatala során eljárási szabálysértés történt (formai érvénytelenség).”¹⁶ A bíróság a döntésében elvi élel mondta ki, hogy a létesítő okirat módosítása érvénytelensége megállapításának nincs helye a taggyűlés összehívásával, a napirendi pontok meghatározásával, valamint a módosításokat a cégjegyzékbe bejegyző eljárással kapcsolatos kifogásokra alapítottnan.

IV. Tag kizárása iránti perek

1. A tagkizárási perek szabályozásának alakulása 1988-tól napjainkig

A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény (a továbbiakban: 1988. évi Gt.) hozta meg azokat a jogi kereteket, amelyek mentén lehetővé vált a magántőkével működő gazdasági társaságok alapítása és működtetése. Az 1988. évi Gt. alapján a tagkizárás jogintézménye még a legfőbb szerv döntéshozatali jogkörébe tartozott, a tag tagsági jogviszonya az ezt kimondó társasági határozattal szűnt meg. A társaság határozata ellen a jogorvoslatot a bírósághoz fordulás joga biztosította a kizárt tag részére, a határozat közlésétől számított 30 napon belül. A törvény hatályba lépésekor számos

¹⁶ Barta Judit: A gazdasági társaság határozatainak felülvizsgálata és annak elhatárolási kérdései a Ptk., a Ctv. és a bírói gyakorlat alapján, 20. o., [Opuscula Civilia 2018_Barta_Judit.pdf \(uni-nke.hu\)](#)

joghézag volt fellelhető, például a törvény nem tartalmazott semmilyen korlátozást a társaság tagjainak száma tekintetében, akár kéttagú társaság esetén is lehetőség volt az egyik tag által a másik kizárása, ami súlyos visszaélésre adhatott lehetőséget. A tagkizárással nem csak a társaság céljainak súlyos veszélyeztetése esetén kerülhetett sor, hanem ha a tag jogszabályi vagy szerződéses kötelezettségének írásbeli felszólítás ellenére sem tett eleget. Az 1988. évi Gt. nem zárta ki annak lehetőségét sem, hogy a minősített többséggel rendelkező tagot zárják ki a társaságból.

A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: 1997. évi Gt.) a gyakorlatban felmerülő problémákra reagálva kiigazította az 1988. évi Gt. nehezen alkalmazható rendelkezéseit. Az új társasági törvényben sor került a joghézagok pótlására, illetve deregulációra; a hitelezővédelmet, a visszaélésekkel szembeni hatékonyabb védekezés erősítését, és az Európai Közösség társasági jogi irányelveivel való összhang megteremtését célozta az új szabályozás. Fontos változás volt, hogy az 1997. évi Gt-től kezdődően a tagkizárással való döntés a bíróság hatáskörébe került, a társaság legfőbb szerve kizárólag a tagkizárás kezdeményezését határozhatja el. Az 1997. évi Gt. bevezette - amit a későbbi gazdasági társaságra vonatkozó törvények is átvettek - azt az általános jogelvet, hogy a tag kizárása a tagnak a társaságra nézve súlyosan veszélyeztető magatartás miatt kerülhet sor. A vagyoni hozzájárulás nem teljesítése miatti szerződésszegésen alapuló tagkizárási ok önálló szabályozást kapott, aminek fennállása esetén a törvény erejénél fogva szűnik meg a tag jogviszonya (1997. évi Gt. 13. §, 2006. évi Gt. 14. §, Ptk. 3:98. §). A tagkizárási per kezdeményezéséhez a tagok háromnegyedes szótöbbségének követelményét is az 1997. évi Gt. fektette le.

A rendszerváltozást követő harmadik, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.) jelentős változtatásokat nem eszközölt a tagkizárás szabályain, inkább csak kisebb finomításokat végeztek rajta. A Ptk. is csak kisebb módosításokat hajtott végre a tagkizárás szabályozásában, a jogintézmény alapjainak változatlan hagyásával, ezért a korábbi bírói gyakorlat a továbbiakban is iránymutatásul szolgál. A Ptk. előtt a részvényesek kizárására nem volt lehetőség, ez annyiban változott, hogy a Ptk. lehetővé tette a zártkörűen működő részvénytársaság részvényesével szemben kizárás kezdeményezését. A Ptk. a kizárás joghatását is egyértelműen rendezi, azzal, hogy kimondja, hogy a társasági jogviszony megszűnik. A Ptk. szigorította a tagkizárás kezdeményezésre vonatkozó döntéshozatali eljárást, az összes tag háromnegyedes szótöbbségét követeli meg a tagkizárással

vonatkozó határozathoz és félreérthetlenné tette, hogy kizárás okát a társasági határozatban meg kell jelölni. A tagsági jog felfüggesztésének általános szempontja is meghatározásra került, illetve a tagsági jog felfüggesztése alatt álló tag felelősségi szabályai is módosításra kerültek.

2. A tag kizárása iránti perek célja, szabályozási rendszere

A Ptk. 3:88. § (1) bekezdése alapján a gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek és a veszteséget közösen viselik. A (3) bekezdés azt is rögzíti, a tag a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejthet ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyezteti.

A tagok alapvető kötelezettsége közös üzletszerű gazdasági tevékenység elősegítése az üzleti célok elérése érdekében, továbbá érvényesül az egymás közötti, illetve a társasággal szembeni viszonyában a felek magatartására a létesítő okiraton kívül irányadó azon általános alapelv, hogy a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően kötelesek eljárni.¹⁷

„A gazdasági társaságok - megint csak társasági formáról függően - lehetnek alapvetően személy- vagy dologegyesítő jellegűek, konkrét társaságonként eltérő árnyalatokkal. Minthogy valamennyi társaság az azt létrehozó személyek megegyezésével születik, bizonyos személyegyesítő jelleget minden társaság mutat.”¹⁸ A tagok érdekei a társaság alapításakor egybeesnek, azonban a társaság tagjai között idővel problémák adódhatnak, az egyensúlyi állapot felborulhat, és olyan mértékűvé válhat tag a társaság érdekei közötti ellentét, amely konfliktushelyzet már csak a tag kizárásával oldható meg.

¹⁷ Ptk. 1:3. § (1) bekezdés

¹⁸ Czédli Gergő: A tagkizárási perek szabályozása és gyakorlata 1988-tól napjainkig, In: De iurisprudencia et iure publica, VII. évf. 2014./3.

A tagkizárás a társaság érdekeinek védelmét szolgálja, hogy a társaság a társasággal együttműködni nem tudó, a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyeztető, súlyosan társasággellenes magatartást tanúsító tagjától meg tudjon válni.¹⁹ „A tagkizárás a jogi személy szempontjából reparatív, mivel a szabályozás célja a jogi személy önálló érdekeinek megfelelő, rendeltetésszerű működés visszaállítása, a jogi személy céljait nagymértékben veszélyeztető tag tagsági viszonya egyoldalú megszüntetésének lehetősége. A tagkizárás a kizárással sújtott tag szempontjából szankciós jellegű, mivel az érintett tag szándéka, akarata ellenére szüntethető meg a tagsági viszonya a jogi személyben.”²⁰

A fentiekből is látható, hogy a tagkizárás a tag szándéka ellenére valósul meg és a tulajdonosi jogok korlátozását jelenti, a tag vagyoni- és személyi jogosultságaiba való jelentős beavatkozással jár, ezért arra csak kivételesen, a törvényben meghatározott feltételek esetén kerülhet sor. A tag kizárásáról a társaság által hozott kezdeményező határozata alapján a bíróság dönt, amennyiben megalapozottnak találja a kizárás iránti keresetet.

A jogi személy által hozott határozatok felülvizsgálata iránti eljárás szabályozásával ellentétben a Ptk-ban nem került minden jogi személyre nézve általános szabályozás a tagkizárás vonatkozásában. Különböző szabályok vonatkoznak a gazdasági társaságok, egyesület, szövetkezet tagjainak kizárása, azonban terjedelmi okokból dolgozatomban kizárólag a gazdasági társaságok tagkizárási perreit tudom részletesebben bemutatni.

A gazdasági társaságok közös szabályai között, a Ptk. 3:107-3:108. §-ban kerültek elhelyezésre a tagkizárásra vonatkozó anyagi szabályok, amelyből következően azok minden gazdasági társaságra alkalmazandóak. A tagkizárásra vonatkozó eljárásjogi szabályok rendszere már sokkal összetettebb, egyrészt a Ptk. is tartalmaz eljárásjogi természetű szabályokat, további speciális eljárásjogi rendelkezések a Ctv. 71/A. §-ában, míg az alkalmazandó perjogi szabályok jelentős része a Pp-ben találhatóak.

¹⁹ Ez az elv fogalmazódik meg a Legfelsőbb Bíróság EBH2001. 447. eseti döntésében.

²⁰ Török Tamás: A magánjogi jogi személy tagjának kizárása, In: Gazdaság és Jog 2022. 1-2. szám -23. o.

3. A tagkizárás anyagi jogi feltételei

A Ptk. 3:107. § (1) bekezdése határozza meg a tagkizárás anyagi jogi feltételét, mely szerint a gazdasági társaság tagja a társaságnak az érintett tag ellen indított keresete alapján bírósági határozattal a társaságból kizárható, ha a társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné.

Teljesen egyedi, gazdasági társaságonként eltérőek azok a tagi magatartások, amik a társaság célját nagymértékben veszélyeztetik, ezért a tag kizárás okainak részletes, mindenre kiterjedő felsorolása nem lehetséges.²¹ Erre tekintettel került megalkotásra egy olyan generálklauzula, ami széleskörű jogértelmezést biztosít. A bíróság tölti ki az általános keretet tartalommal a jogalkalmazói tevékenysége során, és határozza meg azokat a szempontokat, amelyeket a tag kizárása iránti kereset elbírálásánál értékelésbe von.

4. A társaság céljának veszélyeztetése (jellege, mértéke, fennállásának ideje)

A Ptk. 3:107. § (1) bekezdésének tényállása egy feltételezésen alapul, a bíróságnak azt kell megítélnie egy múltban történt esemény alapján, hogy mi történne, ha a tag továbbra is a társaságban maradna, a tag korábbi magatartása megismétlődhet-e a jövőben, ez hogyan hat a társaságra, annak üzletszerű gazdasági tevékenységére, a tagok közötti együttműködésre. Az eredményes kizáráshoz olyan múltbeli tagi magatartást kell igazolni, amelyből alappal arra lehet következtetni, hogy a tag a jövőben is olyan magatartást fog tanúsítani, amely a társaság céljainak elérését meghiúsítja.²²

A tagkizárásra irányuló határozatban pontosan meg kell jelölni a tagnak azon konkrét cselekményét vagy mulasztását, amelyből arra lehet következtetni, hogy a társaságban maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné (PJD2017. 19.II.). További feltétel, hogy a veszélyeztetésnek a társaság működésére valós és reális veszélyt jelentsen. (BDT.2019.4021.)

²¹ dr. Szalay Zsuzsa: A tagkizárás egyes szabályai az új Ptk.-ban Kúriai Döntések 2014/11. - Fórum 1196-1204. o.

²² BH2004. 517., PJD2016. 18.II

A tag kizáráshoz nem szükséges, hogy kimutatható hátrány következzen be, megalapozza a kizárást az is, ha a tagnak a társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyezteti. (EBH2001. 447., PJD2018.18.)

A kizárás alapjául csak a társaság legfőbb szervének a kizárás kezdeményezéséről döntő határozata meghozataláig bekövetkezett események, magatartások szolgálhatnak, amelyeket a tag kizárást kezdeményező határozatban kell megjelölni, a perben további kizárási okokra már nem lehet hivatkozni (BH2004. 517). A kizárást nem csak a hosszabb időn át huzamosan tanúsított magatartás, hanem egyszeri cselekmény vagy mulasztás megalapozhatja.

A BH2004.517. számon közzétett döntésében a joggyakorlat számára irányadó jelleggel mondta ki a Fővárosi Ítéltábla, hogy a tag magatartása és perindítás ideje között eltelt idő - a társaság működését veszélyeztető tagi magatartásról való tudomásszerzést követően a társaság tagkizárás kezdeményezéséről hozott döntése - jelentős relevanciával bír. Amennyiben a társaság a kizárási okot szolgáltató tagi magatartás miatt annak bekövetkezésétől hosszabb ideig nem kezdeményez pert, az arra utal, hogy a társaság által kifogásolt tagi magatartás nem is olyan súlyosan veszélyeztető, ami megalapozza kizárási jogkövetkezményének alkalmazhatóságát. Mivel a kizárási oka elenyészik, a kizárásban érdekmúlás következik be, emiatt a tag magatartása már nem alkalmas a tagsági viszony megszüntetésére.

5. A tag kizáráására irányuló eljárás

5.1. A kizárás kezdeményezéséről szóló határozat

A társaság legfőbb szervének hatáskörébe tartozik a tagkizárás iránti eljárás kezdeményezéséről való döntés, melyet, ha a bíróság alaposnak tart, akkor ítélettel dönt a tagkizárásról. A legfőbb szerv ülésén az összes tag legalább háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozata szükséges a határozat meghozatalához, amely szavazáson a kizárással érintett tag nem vehet részt. A tag közvetlen érdekeltége olyan mértékű, hogy könnyen beláthatóan a szavazata erősen torzítaná annak végeredményét például egy kisebb taglétszámú társaság esetében.

A tag kizárásról a kizárási okok megjelölésével önálló határozatot kell hozni, vagy azt legfőbb szerv üléséről készített jegyzőkönyvbe kell foglalni és meg kell benne jelölni azokat az okokat, amelyekre a társaság a tagkizárást alapítja. Ennek azért van garanciális jelentősége, mert a megjelölt okra nézve tud a tag érdemi védekezést előterjeszteni később a per során, illetve a bíróság a kizárási feltételeinek fennállását csakis a keresetben megjelölt okokra szűkítve vizsgálhatja, a határozatban megjelölt októl eltérni később nem lehet. A legfőbb szerv üléséről készül jegyzőkönyvre nézve részletes alaki és tartalmi előírások nincsenek a Ptk.-ban, így a jegyzőkönyv hiányosságainak nem lehet következménye a kizárásról döntő határozat érvénytelensége (BDT.2018. 3935.).

5.2. Kizárási tilalmak

A tagkizárási per megindítását a Ptk. több esetben is tiltja. A Ptk. 3:107. § (2) bekezdés első mondata alapján társaság tagjának a kizárási kétszemélyes társaság esetén nem kezdeményezhető. Ennek indoklása abban a jogpolitikai célban testesül meg, hogy a tagok visszaélésszerűen ne kezdeményezhessenek tagkizárási pert, mivel kétszemélyes társaság esetén, ha a kizárással érintett tag nem szavazhatna, előállhatna az a helyzet, hogy a kisebbségben lévő tag szavazna egyedül a tagkizárási kérdésében.

Ezen tiltó szabály fennállását vizsgálta a Fővárosi Ítéletábrla a Gf.40.063/2018/6. számú ítéletében, amikor tényállás tisztázását követően megállapította, hogy a zártkörű részvénytársaság három tagja közül a felperes az egyik tag részvényeit megvásárolva saját részvényeket szerzett. A Ptk. 3:225. § (1) bekezdése alapján saját részvénytársasággal részvényesi jogokat nem gyakorolhatott, így részvénytársaság az alperes kizárási peréről döntő közgyűlés időpontjában kétszemélyes társaságnak minősült, és kizárási per indítására sem volt jogosult a Ptk. 3:107. § (2) bekezdése alapján.

A Ptk. hatályba lépése előtt a részvénytársaságok minden részvényesével szemben kizárt volt a kizárási kezdeményezése. A hatályos szabályozás szerint már csak a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényese nem zárható ki a társaságból, míg a zártkörűen működő részvénytársaság részvényese esetén kezdeményezhető a tagkizárási per.²³ A jogszabályhoz fűzött indoklás szerint a zártkörűen működő részvénytársaság hordoz olyan személyesegyesítő jegyeket, amelyek indokolhatják azt, hogy a társaság

²³ Ptk. 3:107. § (2) bekezdés második mondata

céljait veszélyeztető részvényes(ek)e)t ki lehessen zárni a társaságból. Ezzel ellentétben a nyilvánosan működő részvénytársaságban inkább a vagyonegyesítő jellegű jegyeket dominálnak, a társaság és a tagok személye olyannyira elkülön, hogy a tag által kifejtett veszélyeztető magatartás nem képzelhető el.

További tiltó szabály, hogy az a tag sem zárható ki a társaságból, aki a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkezik²⁴, valamint a tagsági jog felfüggesztésének időtartama és a társaság előtársaságként történő működése időszaka alatt sem kezdeményezhető tag kizárása (Ptk. 3:108. § (5) bekezdése, Ptk. 3.101. § (2) bekezdés d) pont).

5.3. A keresetlevél benyújtása (határidő, felperes, alperes, kereseti kérelem, érvényesíteni kívánt jog)

A Ptk. 3:92. § (1) bekezdése alapján a társaság a létesítő okiratában vagy a felek megállapodás alapján a választott bírósági eljárást köthetnek ki a tagkizárási jogvita elbírálására, ez esetben a választottbírósági utat kell igényben venniük. Ilyen megállapodás hiányában a per elbírálása a Pp. 20. § (2) bekezdés ae) pontja alapján a törvényszék hatáskörébe tartozik. A keresetlevélnek a választottbíróságra vagy az illetékes törvényszékre történő benyújtására a legfőbb szerv döntésétől számított tizenöt napos jogvesztő határidő áll rendelkezésre. Anyagi jogi határidő révén, a keresetlevélnek a határidő utolsó napjáig meg kell érkeznie a bíróságra, igazolási kérelem előterjesztésének helye nincs.

A per felperese a gazdasági társaság, akit a vezető tisztségviselő jogosult képviselni. Előfordulhat olyan eset, hogy a pert azon taggal szemben kell megindítani, aki egyben társaság egyedüli vezető tisztségviselője. Ilyen esetben a gyakorlatban a tagot az ügyvezetői tisztségéből visszahívják és újat választanak helyette.

Kizárási per a legfőbb szerv ülésén hozott határozatban megjelölt taggal szemben kezdeményezhető kizárólag. Ha a társaság több taggal szemben is a kizárás iránt kívánna pert indítani, mindegyik tag tekintetében külön kell szavaznia és határozatot hoznia. Az alperes a társaság tagja, aki jellemzően

²⁴ Ptk. 3:107. § (2) bekezdés második mondata

természetes személy, de nem kizárt jogi személy tag kizárása sem. Közös tulajdonú üzletrész esetén a tagok csak együttesen zárhatók ki, a legfőbb szervnek mindegyik tagot meg kell jelölnie a döntésében és a pert mindegyik tag ellen meg kell indítania. (BDT2005. 1099.)

A tagsági jogviszony a per alatt kiemelten vizsgálendő, mivel csak a tag zárható ki. A keresetlevelet vissza kell utasítani, ha a tag tagsági viszonya a kereset indításakor már megszűnt (BDT.2012, 2732.). A Pécsi Ítéletábrla a Gf. 30.155/2008/4. számú ítéletében - hivatkozva a Legfelsőbb Bíróság az 1145/2004. számú elvi határozatában kifejtett jogi álláspontra - azt mondta ki, hogy az üzletrész-átruházási szerződés az azt megkötő felek jogviszonyában a szerződés megkötésének napjától, harmadik személyek vonatkozásában a bejegyzés közzétételétől, illetve a társasággal szemben a tulajdonszerzés tényének a társaságnak történő bejelentésétől hatályos. Miután az üzletrész átruházás a társasággal szemben hatályosult, alperes a társaságnak már nem tagja, ezért vele szemben kizárást kimondó ítéleti döntést hozni nem lehet.

A felperesnek a Pp. keresetlevél általános tartalmi elemein túl meg kell jelölnie kizárás alapját képező konkrét alperesi magatartást, ami a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyezteti. Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy nem alapozza meg a tag kizárását a kizárási indokok általános megfogalmazása, konkrét tagi magatartások megjelölése esetén kerül csak a bíróság abba a helyzetbe, hogy értékelni tudja azok társaságra való esetleges veszélyességét és mértékét. A Ctv. 71/A. § (3) bekezdése rögzíti, hogy a határozatban foglaltakon kívül a társaság más kizárási okra nem hivatkozhat és a keresettel érvényesített jog megváltoztatásának nincs helye.

5.4. Az alperes tagsági jogainak felfüggesztése feltételei és célja

A tag tagsági jogviszonyát a per megindítása nem befolyásolja, ami azt is jelenti, hogy a tagságból eredő jogait gyakorolhatja és a kötelezettségekért is helytállással tartozik. A Ptk. 3:108. § (3) bekezdése alapján a bíróság az érintett tag tagsági jogait - kérelemre - a bíróság jogerős döntéséig felfüggesztheti, ha a tagsági jogok gyakorlása a társaság súlyos érdeksérelmével járna. „Ennek megítélésénél azt kell mérlegelni, hogy a tagsági jogok felfüggesztésének elmaradás hátrányosabb-e a társaságra nézve, mint amilyen érdeksérelmet jelent a felfüggesztés a tag számára.”²⁵ Itt sem

²⁵ Gál Judit szerk.: Társasági jogi perek 2018, Budapest, HVG Orac Kiadó, 2018. 194. o.

elegendő általános okok megjelölése, a kérelemben pontosan meg kell jelölni és kimutatni a felfüggesztés indokoltságát, azt, hogy a tag tagsági jogainak gyakorlása milyen súlyos érdeksérelemmel járna a társaság számára. A tagi jogviszony felfüggesztése a tagsági jogok közül egyedül nyereségre vonatkozó igényét nem érinti a tagnak, osztalék kifizetés esetén arra jogosult marad.

A felfüggesztés alatti tagi felelősség kérdését is rendezzi a Ptk. a 3:108. § (4) bekezdésében, ami azért is nagyon fontos, mert a tag a legfőbb szerv döntéseire a felfüggesztése miatt nem tud ráhatással lenni. Ezért a felfüggesztés ideje alatt keletkezett kötelezettség a felfüggesztés hatálya alatt álló tagot a tagok egymás közötti viszonyában nem terheli, ha a társaság tartozásaiért harmadik személlyel szemben köteles helytállni. Ugyanakkor a külső jogviszony vonatkozásában már nem érvényesül ez a szabály, a tag a hitelezőkkel szemben köteles helytállni, és a hitelezőknek teljesített követelés megtérítését lesz jogosult később a tagoktól visszaigényelni. A felfüggesztéssel érintett tagnak a kötelezettség vállalások tekintetében fennálló helytállási kötelezettség alóli mentesülése csak a felfüggesztés ideje alatt keletkezett tartozásokra terjed ki, a felfüggesztés ideje előtti kötelezettségek tekintetében a felelőssége fennmarad.

További garanciális szabályok védik a társasági működésben részt nem vevő tagot olyan, a társaság legfőbb szervének jogkörébe tartozó döntések meghozatala vonatkozásában, amelyek jelentős hatással lehetnek a társaság működésére: a létesítő okirat nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető és nem hozható döntés a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről.²⁶

5.5. A tagkizárást eredményező tagi magatartások

A tagkizárást megalapozó nagymértékű veszélyeztetés aktív és passzív magatartással is megvalósítható, azonban többlettényállási elem hiányában önmagában a tag passzív magatartása nem elégséges kizárási ok. Azzal, hogy a tag nem vesz részt a társaság legfőbb szervének ülésén és szavazati jogát nem gyakorolja, önmagában még nem tanúsít társaságellenes magatartás, hiszen a

²⁶ Ptk. 3:108. § (5) bek.

tag távolmaradása esetén a legfőbb szerv megismételt ülésén meghozható a szükséges döntés (BH.2005. 1270.).

Egyedül azon okból kezdeményezett tagkizárás sem minősül veszélyeztetetésnek, hogy a társasággal szemben indult polgári per vagy büntetőeljárás indult. Ha a bíróság jogerősen megállapítja a tag büntetőjogi felelősségét, a társasággal szembeni szándékos károkozását, az már a tagkizárás alapjául szolgálhat. A PJD2016. 18. számon közzétett döntés tényállása alapján a tagkizárással érintett tag, aki egyben a társaság ügyvezetője is volt, bűncselekménnyel okozott kárt az alperesi társaságban. A bűncselekmények megvalósítása során az volt a célja, hogy a felperesi társaságból más társaságba mentse át a felperes vagyont, amely magatartása alapvetően veszélyeztette a társaság céljának az elérését. A jövőre nézve sem kívánta a felperesi társaság nyereséges működtetését, ezért a bíróság megállapította a Ptk. 3:107. § (1) bekezdésében megfogalmazott nagymértékű veszélyeztetését a részéről.

A BDT2011. 2451. számú döntésben a bíróság azt mondta ki elvi élel, hogy ha a társaság tagja tagsági jogait a társaság céljainak elérését veszélyeztetve rendeltetésellenesen gyakorolja, a magatartása a saját magánérdekének érvényesítését szolgálja, akkor az alapot adhat a tag kizárására.

A kizárás szabályainak alkalmazása során kiemelt jelentősége van a tagi státusznak. A bíróságnak a tagkizárási perben azt kell megítélnie, hogy a kizárás indokál felhozott okok a tag tagi minőségéhez, tagsági jogai gyakorlásához vagy tagi kötelezettségei megszegéséhez kapcsolódik, vagy esetleg egyéb jogviszony keretében elkövetett magatartások. Gyakran fennáll az a helyzet, hogy a tag egyben a társaság vezető tisztségviselője is, ilyenkor azonban a vezető tisztségviselői feladatot is betöltő tag e körben kifejtett tevékenységét el kell választani a tagként végzett tevékenységtől. Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy a kizárólag vezető tisztségviselőként végzett tevékenységnek vagy mulasztásnak nem lehet következménye a vezető tisztségviselői feladatot is ellátó tag kizárásának, mivel ebben az esetben a társaságnak okozott hátrányok nem a tagi minőségben került kifejtésre. Vezetői kötelezettségszegés esetén speciális szankciók alkalmazhatóak, többek között a vezető tisztségviselő visszahívása, a vezető tisztségviselővel szemben a társaság által érvényesített kártérítési igény.²⁷ Nem kizárt az ügyvezetői minőségben elkövetett cselekmény vagy mulasztás

²⁷ Pécsi Ítéletábla Gf. 40.005/2018/9., BDT.2019. 4021.

alapján történő tagkizárasnak, amely jogkövetkezménynek csak akkor van helye, ha az ügyvezető által tanúsított magatartásból arra lehet következtetni, hogy tagként a társaságban maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyezteti.

Több bírósági döntés is szól a konkurens tevékenység kifejtése esetén a tagkizáras megállapításának megítéléséről, mivel gyakran kerül megjelölésre ez a kizáras ok. Könnyen belátható, hogy jelentős hátrányt okozhat, ha a tag a versenytárs társaságnak ad át a társaság üzleti és gazdasági működéséről, kapcsolatairól, stratégiájáról információkat. Abban az esetben viszont, amikor a társaság hozzájárult ahhoz, hogy tagja a társaság tevékenységi körébe tartozó tevékenységet más javára is végezzen, többlettényállás nélkül (például üzleti titokhoz való hozzáférés és felhasználás) nélkül a bíróság alaptalannak találta a kizáras iránti keresetet. (BH2004. 472.) a társaságnak ilyen esetben fel kell mérnie és vállalnia kell az engedély megadásának esetleges hátrányos következményét.

Önmagában az, hogy az alperes saját ügyvezetése mellett a felperesi társasággal azonos tevékenységi körrel gazdasági társaságot alapított, nem értékelhető a felperes jövőbeni működését nagymértékben és súlyosan veszélyeztető, az alperes kizárasára alapul szolgáló magatartásként. A Fővárosi Törvényszék G. 41.054/2019/19. számú ítéletében, melyet a Fővárosi Ítéltábla Gf. 40.396/2020/4. számú ítéletével helybenhagyott, nem találta a felperesi tagkizáras iránti kérelmét megalapozottnak arra tekintettel, mivel nem volt arra nézve bizonyíték, hogy a felperesi társaságban fennálló tagsági viszonyával visszaélve az alperes saját társaságához vitte a felperes korábbi megrendelőjét. Nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely megtiltaná valamely tagnak azt, hogy a társasággal azonos tevékenységi körrel saját másik társaságot alapítson, így ezen tény önmagában a tag kizárasához nem vezethet. Ehhez hasonlóan foglalt állást a Debreceni ítéltábla is a GF.IV.30.413/2008/5. számú ítéletében is.

A tagok egymással és a társasággal együttműködni kötelesek a társaság céljainak elérése érdekében. A tag nem léphet fel a társaságban végzett tevékenysége során szerzett üzleti kapcsolatai, tapasztalatai során szerzett információkkal a társaság versenytársaként, a társaságnak hátrányt okozva. E kötelezettség súlyos megszegése a tag kizáras alapjául szolgálhat.

A bírósági gyakorlat egységes annak megítélésében, hogy a tagok közötti konfliktus, személyes jellegű ellentét sem ad magában alapot a tagkizárássra (Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.188/2007/3., BH2008. 47.). Következésképpen viszont a joggyakorlat abban, hogy a társaság üzletszerű közös gazdasági tevékenységének akadályozását, ellehetetlenítését célzó tagi magatartás alkalmas a közös gazdasági tevékenység folytatásához szükséges tagok közötti kölcsönös bizalom megingatására, és így a társaság céljának megghiúsítására (LB Gf. VII. 31.588/2001/4, Fővárosi Ítéltábla 16. Gf.40.038/2005/3., Győri Ítéltábla Gf. II. 20.180/2008/4., Győri Ítéltábla Gf.20148/2016/5.).

A jóhiszeműség és tisztesség polgári jogi alapelvével, továbbá a társaság érdekével ellentétes, és ezért a tag kizárását megalapozza a tag azon magatartása, ha üzletrészét színlelt szerződéssel - kizárólag a társaság döntéshozatalának megakadályozása céljából - ruházza át, és felajánlja a társaság munkavállalóinak a hozzátartozója által alapított társasággal munkaviszony létesítését, szerződéses partnereinek másik céget üzlettársként. (BDT2012. 2789).

5.6. Különleges perjogi szabályok

A perre vonatkozó, a Pp-től eltérő speciális eljárási szabályokat a Ptk. 3:108. § és a Ctv. 71/A §-a tartalmazza. A Ptk.-ban található eljárásjogi szabályokat (tagkizárásról szóló határozat határidő, tagi felfüggesztés) már korábban kiemelésre kerültek, így ebben az alfejezetben csak a Ctv. különleges perjogi rendelkezéseire térek ki.

A keresetlevél kötelező melléklete a legfőbb szervnek a tagkizárás tárgyában hozott határozata, mivel az abban meghatározott okok vizsgálatát kell a bíróságnak a per során elvégeznie, azok bővítésére, megváltoztatására nincs mód.

A bírósági eljárás gyorsabb lefolytatását szolgálják a Ctv. 71/A § (2) bekezdésben felsorolt eljárási szabályok: a perben viszontkeresetnek, perfelvétel során további írásbeli perfelvétel elrendelésének, a felek megegyezésén alapuló szünetelésnek, valamint az eljárás felfüggesztésének nincs helye. A felperes a keresettől az eljárás bármely szakaszában alperesi hozzájárulás nélkül elállhat.

Ahogy azt már a dolgozatomban a társasági határozatok bírósági felülvizsgálata iránt per részénél is említettem, a tagkizárási per más perrel nem kapcsolható össze, legfőbb szervnek a tagkizárástól

hozott határozata ellen a határozat bírósági felülvizsgálata iránti per nem indítható, még abban az esetben sem, ha a tagkizárási per megindításra mégsem kerül sor. Az alperes a határozat meghozatalának szabálytalanságára az ellenkérelmében hivatkozhat, erre leggyakrabban a legfőbb szerv ülésének összehívása szabálytalansága, a meghívó hiányos volta, a törvényben, a létesítő okiratban foglalt rendelkezések megsértése, a nem megfelelő szavazati arány miatt szokott sor kerülni. Amennyiben a határozat meghozatala során eljárási szabálysértés történt, az az érvénytelenségének következményét vonja maga után, amit a bíróság hivatalból köteles vizsgálni.

A Ctv. 71/A. § (6) bekezdése alapján az ítélet ellen felülvizsgálatnak és perújításnak nincs helye.

5.7. A tagkizárás jogkövetkezménye

A legjelentősebb következménye a bíróság a tagkizárásról hozott döntésének, hogy a tag tagsági jogviszonya a társaságban megszűnik az ítélet jogerőre emelkedésének napjával. A tag tagsági jogviszonyának megszűnése érinti az Alaptörvény XII. cikkében meghatározott, a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz való alapvető jogot, de a tagnak a társaságból való kizárásával a tag vállalkozáshoz való joga nem kerül teljes megvonásra. A kizárás azzal a következménnyel jár, hogy a volt tag ezen alapjogát nem az adott, hanem egy másik társaságban gyakorolhatja a későbbiekben (PJD2016.18.).

Az Alaptörvény védi a tulajdonhoz való jogot is, de amennyiben a tagkizárást végrehajtják, a kizárt tagot éppen a társasági részesedés formájában meglévő tulajdonától fosztják meg.

Tagkizárásról hozott döntés esetén a társaságnak és a tagnak el kell számolnia egymással, aminek módjára és eljárásrendjére a gazdasági társaságok általános szabályai között nem találhatók szabályok, azok részletszabályait az egyes gazdasági társaságoknál rögzíti a Ptk.

A közkereseti társaság és a betéti társaság esetében a tagsági jogviszony megszűnését követő három hónapon belül kell megtörténnie az elszámolásnak. A társaságnak a tagsági jogviszony megszűnésének időpontjában fennálló forgalmi értékét kell meghatározni és a tag vagyoni hozzájárulásával arányos részt kifizetni a volt tagnak.²⁸

²⁸ Ptk. 3:150. § (2) bek.

A korlátolt felelősségű társaság esetében a volt tag üzletrészét értékesíteni kell, amelynek részleteiről a tagsági viszony megszűnésétől számított tizenöt napon belül kell megegyeznie a volt tagnak és a társaságnak. A Ptk. a felek megállapodását tekinti elsődlegesnek, és annak sikertelése esetén kell a nyilvános árverésen a volt tag üzletrészét értékesíteni. A nyilvános árverést a Ptk. 3:178. §-3:179. § szabályai szerint kell lefolytatni. Bármelyik sikertelen árverést követő harminc napon belül a társaság az üzletrészt bevonhatja. Ha a tag kizárásának időpontjától számított hat hónapon belül a volt tag üzletrészét nem értékesítették, a társaság köteles bevonni az üzletrészt és elszámolni a volt taggal²⁹.

V. Összefoglalás

A gazdasági élet átlátható működése, a forgalom biztonság és a hitelezők védelme szempontjából kiemelten fontos a társaság törvényes működésének mielőbbi helyreállítása, ezt segíti elő többek között, hogy a perek megindítására rövid, jogvesztő határidők állnak a felek rendelkezésére. A tagkizárási per alapvetően a gazdasági társaság érdekeinek a védelmét szolgálja, a kizárás a tagra nézve hátrányos jogkövetkezménnyel jár, ami indokoltá tesz a tagsági jogviszony kérdésének mielőbbi lezárását. Ezért is van jelentősége a Ctv. 71/A §-ban meghatározott speciális eljárási szabályoknak, hogy a per valóban koncentráltan, szünetelés, felfüggesztés nélkül lefolytatható legyen, viszontkereset, a perfelvétel során további írásbeli perfelvétel elrendelése nélkül.

Az mindkét bemutatott perben kiemelt jelentőséggel bír, hogy a keresetben, illetve a tagkizárási kezdeményezéséről szóló határozatban rögzített okoktól nem lehet eltérni, azoktól elértő szempontokat a bíróság elé tárni.

A társasági jogi jogviták közül a jelen dolgozatban bemutatott perek bírósági gyakorlata részletesen kimunkált és egységesnek tekinthető. Az elmúlt években közzétett eseti döntések is a korábban kidolgozott joggyakorlatot viszik tovább, azon legfeljebb kisebb finomításokat végezve az adott tényálláshoz igazodóan. Ehhez hozzájárulhatott az, hogy mindkét kifejtett jogintézmény hosszabb ideje lényegét tekintve változatlan jogi szabályozás mentén működik.

²⁹ Ptk. 3:181. § (4) bek.

Felhasznált irodalom jegyzéke:

- Czédli Gergő: A tagkizárási perek szabályozása és gyakorlata 1988-tól napjainkig, In: De iurisprudencia et iure publica, VII. évf. 2014./3.
- Gál Judit szerk.: Társasági jogi perek 2018, Budapest, HVG Orac Kiadó, 2018.
- Nochta Tibor: A társasági jogviszonyok sokszínűségéről- összefüggésekről és elhatárolásokról, In: Gazdaság és Jog 2020. 11-12.,
- dr. Szalay Zsuzsa: A tagkizárás egyes szabályai az új Ptk.-ban Kúriai Döntések 2014/11. - Fórum 1196-1204. o.
- Török Tamás: A magánjogi jogi személy tagjának kizárása, In: Gazdaság és Jog 2022. 1-2. szán -23. o.
- Barta Judit: A gazdasági társaság határozatainak bírósági felülvizsgálata és annak elhatárolási kérdései a Ptk., a Ctv. és a bírói gyakorlat alapján, https://antk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/Opuscula_Civilia_2018_Barta_Judit.pdf

Felhasznált jogszabályok jegyzéke:

- 2016. évi CXXX. törvény - a polgári perrendtartásról
- 2006. évi V. törvény - a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról
- 2013. évi V. törvény - a Polgári Törvénykönyvről
- 2013. évi CLXXVII. törvény - a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről
- a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény